

Redaktora sleja

Aktuāli – Lielā talka!

Jau astoto gadu Latvija atkal gaida savus čaklos kopējus – šoreiz 25. aprīlī. Tas ir mūsu balsojums zaļajā referendumā par videi un cilvēkiem labvēlīgu, veselīgu valsti ar augstu dzīves kvalitāti.

Mēs kļūstam arvien zinošāki vides jautājumos. Un tomēr – kāpēc mēs talkojam? Vairākums teiktu – lai apkārtni sakārtotu estētiski, lai tā patīkamāk izskatās.

Bet! Galvenajam darbības virzienam jāklūst citam – itin visu to atkritumu savākšanai (nevis norakšanai, nolīdzināšanai), par kuriem domājam – gan jau sadalīsies, satrūdēs.

Piemēram, pat mazais, it kā nevainīgais konfekšu papīrītis, ceļmalā vai mežā nomests, laika gaitā sadaloties, atstāj zemē kaitīgas ķīmiskās vielas no krāsas un iesaiņojuma materiāla, kas iesūcas augsnē un caur ūdensriti var atkal atgriezties mūsu mājās – dārza augos, kokos, mūsu ķermenī caur ēdienu, ādu utt.

Daudzi no mums pat neiedomājas par šo „indes ķēdi”. Bet mums jāiet tālāk, lai katrs no mums, sabiedrība un valsts kopumā ietu zaļajā virzienā dziļumā. Mums jādomā par atkritumu šķirošanu mājās un to tālāko apsaimniekošanu valsts līmenī, par veselīgāku dzīvesveidu ar minimālu ķīmisko vielu pielietojumu ikdienā un ekoloģiskās produkcijas izmantošanu, koku, košumkrūmu un puķu stādīšanu, teritoriju apzaļumošanu, lai attīrītu gaisu utt. Tas jā dara katram savu iespēju robežās!

Lai radošā doma darbotos šajā virzienā, mūsu smadzenēm nepieciešams labs, tīrs gaiss (skābeklis) un harmoniska vide. Lai arī šoreiz tiekam solīti tuvāk tai!

Ilze Kopmane

Kāpēc ķīmiskās vielas ir jāmarķē?

Mūsu ikdienu nav iedomājama bez balinātājiem, tīrītājiem, šķīdinātājiem, līmēm un krāsām.

Izmantojot informāciju, kura atspoguļota uz etiķetes, iespējams sevi pasargāt no nepatīkamiem starpgadījumiem.

Ja redzama bīstamības zīme jeb simbols, tas nozīmē, ka produkts satur bīstamas vielas. Marķējums norāda, kā pareizi rīkoties ar produktu un kā to uzglabāt; paskaidro, kā rīkoties nelaimes gadījumā; dod norādījumus vides aizsardzībai.

Rīkojoties ar ķīmiskiem līdzekļiem pareizi, ievērojot instrukcijas, nekas jauns atgādāties nevar.

Etiķetē norāda uz sastāvdaļu nosaukumus, kuri norāda uz produkta bīstamību, tāpēc, gan iepērkoties, gan strādājot ar tiem mājās un to atlikumus vēlāk izmetot atkritumos, rūpīgi iepazīstieties ar informāciju uz etiķetes.

Patērētāju informēšana ir galvenais etiķetes uzdevums. Ķīmiskie produkti, piemēram, tīrīšanas līdzekļi, smērvielas, krāsas un līmes, katru dienu tiek izmantoti darbā. Uz šo produktu etiķetēm ir noderīga informācija par to ķīmisko vielu veidu, ko satur produkts; ar produktu saistīto bīstamību; ķīmisko produktu drošu lietošanu.

Par ķīmiskā produkta marķēšanu atbildīgi ir visi, kas ķīmiskās vielas vai produktus ražo, importē un izplata patērētājiem.

Mazi bērni ir īpaši jutīgi pret ķīmisko vielu kaitējumu: viņiem nav nostiprinājusies imūnsistēma, viņi aug, un kaitīgie faktori augšanas laikā ir daudz ietekmīgāki. mazuļu āda ir daudz caurlaidīgāka. Viņi rāpo un vairāk elpo caur muti – ir pētījumu dati, ka pieaugušie apmēram 14% no iekštelņu piesārņojuma uzņem putekļu veidā, kamēr 1 – 4 gadus mazi bērni ar putekļiem var uzņemt līdz pat 90% piesārņojuma, turklāt viņi visu cenšas bāzt mutē.

Eiropas Savienības valstīs ikviena produkta etiķetei ir skaidri jānorāda:

- 1) produkta tirdzniecības nosaukums;
- 2) ražotājs vai izplatītājs;
- 3) vielas ķīmiskais nosaukums;
- 4) ķīmikāliju nosaukumi, kuras ir visvairāk bīstamas;
- 5) ķīmiskās vielas iedarbības raksturojums un bīstamības veids;
- 6) drošības frāze;
- 7) lietošanas pamācība.

Uz iepakojuma papildus var tikt izvietoti apzīmējumi un informācija pircēja drošībai un zināšanai: drošas izmantošanas padomi, ekomarķējums, dažādu profesionālo asociāciju atzinumi.

Ja uz iepakojuma ir izvietots kāds no drošības simboliem, tad tur ir uzrakstīta arī riska frāze, piemēram, „Kaitīgs ieelpojot!” vai drošības frāze, piemēram, „Darbojoties ar šo produktu, lietot gumijas cimdus!”.

Bīstamības simboli:

Sprādzienbīstams – produkts pie noteiktiem apstākļiem var sprāgt.

Viegli un īpaši viegli uzliesmojošs – paaugstinoties produkta temperatūrai tiešas liesmas, saules staru vai citu siltuma avotu ietekmē, tas var aizdegties.

Toksisks un ļoti toksisks – produkts var radīt akūtas vai hroniskas saindēšanās visā organismā vai kādā tā daļā.

Sensibilizējošs (kaitīgs, kairinošs) – produkts var izraisīt atsevišķu ķermeņa daļu paaugstinātu jutīgumu.

Spēcīgs oksidētājs – tiešs kontakts ar produktu var izraisīt ādas vai elpvadu apdegumus.

Bīstams videi – produkts var radīt nevēlamu ietekmi apkārtējai videi un cilvēku veselībai.

Kodīgs – produkts, kurš iznīcina vai bojā citus produktus vai organismus.

Drošas izmantošanas ieteikumi:

Glabāt bērniem nepieejamā vietā.

Neturēt pie acīm. Produktam nokļūstot acīs, rūpīgi izskalojiet tās ar ūdeni.

Pēc lietošanas **noskalojiet un nožāvējiet rokas.**

Cilvēkiem ar jutīgu vai bojātu ādu vajadzētu izvairīties no ilgstošas saskarsmes ar produktu.

Neieēst. Ja produkts ir ieēsts, meklēt medicīnisko palīdzību.

Nejaukt ar citiem produktiem.

Pēc lietošanas **izvēdināt telpu.**

Nepārlikt saturu citā traukā.

Sākumu lasiet iepriekšējā lpp.

Ekomarķējums

Ekomarķējums ir oficiāls simbols, kas parāda, ka konkrētajam produktam ir mazāka negatīvā ietekme uz vidi un cilvēka veselību, salīdzinot ar citiem tās pašas produktu grupas produktiem.

Ekomarķējums uz iepakojuma norāda, ka šis produkts ir videi draudzīgs (satur vielas, kas labāk izšķīst ūdenī un sadalās, neradot apdraudējumu videi) no tā ražošanas brīža līdz pat iepakojuma pārstrādei. Pašos produktos nedrīkst būt dažu toksisku komponentu vai arī tie var būt ļoti nelielā daudzumā.

Ekomarķējums nav obligāts uz iepakojuma, tā ir ražotāju labā griba – informēt patērētāju, ka šis produkts ir ekoloģiski draudzīgāks videi.

Eiropas Savienībā visbiežāk lietotie ekomarķējumi

Ekopuķīte – marķējumu piešķir tīrīšanas līdzekļiem, sadzīves iekārtām, papīra izstrādājumiem, sadzīves un dārza precēm, apģērbam, eļļai, traukiem.

Ziemeļvalstu gulbis – marķējums tiek attiecināts uz baterijām, tīrīšanas līdzekļiem, iekšdarbu krāsām un lakām, veļas mazgāšanas līdzekļiem, tualetes papīru, cepampapīru.

Zilais eņģelis (Vācija)

Pasaulē pirmais un senākais uz vidi attiecināmais marķējums, kas domāts dažādām precēm – tādām kā krāsas un lakas, papīra izstrādājumi, lamināts un citas.

ECOCERT (Francija) – kosmētikas produkti un tīrīšanas līdzekļi.

BDIH (Vācija)

– kosmētikas produkti.

ICEA (Itālija)

– kosmētikas produkti, tīrīšanas līdzekļi.

Oeko-Tex Standard 100 (Šveice)

– tekstilizstrādājumi (apģērbi).

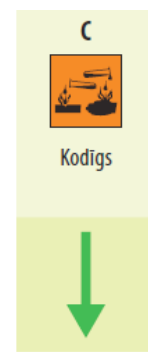

Maldinošās etiķetes

Uzmanību – ir daudzi uzņēmumi, kas uz savu ražoto preču etiķetes izvieto pašu izdomātus marķējumus vai maldinošus vārdus, piemēram: *Eko, Bio, 100% dabīgs, Natural, Pure, 100% natural, Organic* un citi. **Tas nav ekomarķējums!**

Maldinoša var būt arī zaļa etiķete, uz kuras ir ziedi, lapas vai citi dabas elementi. Arī uzraksti uz preces: *nesatur fosfātus, nesatur parabēnus, nesatur smaržvielas, dermatoloģiski testēti, nesatur ķīmikālijas* un tamlīdzīgi **nav** ekomarķējums. Arī uz precēm sastopamās rekomendācijas, piemēram, *iesaka ārsti vai kāda profesionālā asociācija*, nav ekomarķējums. ▲

Šogad ES marķējumi mainās

Kodīgs

GHS05

Tieši šogad – no 1. jūnija līdz šim ierasto marķējumu uz etiķetes bīstamajiem ķīmiskajiem maisījumiem sāks aizstāt jauns marķējums, bet bīstamām vienkāršām vielām marķējuma simbolu aizstāšana notiek jau no 2010. gada.

Tomēr tiem maisījumiem, kas jau atrodas tirdzniecībā, marķējums nav jāmaina līdz pat 2017. gada 1. jūnijam.

Tas nozīmē, ka mēs veikalos sastapsimies gan ar vecajiem simboliem, gan jaunajiem. Par laimi, atšķirību ir maz un simboli ir viegli saprotami. Lūk, piemērs, kurā attēlots vecā marķējuma simbols un tam atbilstošais jaunais simbols. ▲

Izgatavo tīrīšanas līdzekļus pats!

Ja tik daudzi tīrīšanas līdzekļi ir kaitīgi un tos negribas pirkt, bet ir grūti atrast šos līdzekļus ar ekomarķējumu, ko lai iesāk? Izrādās, var pavisam viegli dažādus saimniecībā vajadzīgus tīrīšanas līdzekļus pagatavot mājās, turklāt tas būs daudz lētāk par veikalā nopirktajiem ķīmiskajiem tīrīšanas līdzekļiem. Tīrīt var arī bez ķīmikālijām!

Daži piemēri!

Stiklu tīrīšanai ņem vienu litru ūdens, pielej 2 tējkarotes etiķa un šo maisījumu ielej izsmidzinātājā. Pēc uzsmidzināšanas uz stikla to var tīrīt ar avīzi vai papīra dvieļi.

Aizsērējušas caurules var tīrīt tā: ieber caurulē pustasīti dzeramās sodas un uzlej virsū pustasi etiķa, tad aiztaisa cauruli. Apmēram pēc 15 minūtēm ielej caurulē vairākus litrus karsta ūdens.

Piedegušus un taukainus traukus var tīrīt ar dzeramo sodu un citrona sulu: soda palīdz noņemt piedegumu, bet citrona sula noņem taukus.

Grīdas mazgāšanas līdzeklis: 1 tasīti sodas sajauc ar 5 litriem silta vai karsta ūdens. Pievieno dažas ēdamkarotes etiķa vai citrona sulas papildus spīdumam.

Mēbeļu tīrīšanas līdzeklis: samaisa

1 tasīti citrona sulas ar vienu ēdamkaroti olīveļļas un vienu ēdamkaroti ūdens. Ar auduma lupatiņu ieziež mēbeles, atļauj pāris minūtes ievilkties, tad pulē.

Kā iedarbojas dabīgie tīrīšanas līdzekļi

Dzeramā soda neitralizē skābes, mīkstina audumu, tīra metāla un plastmasas izstrādājumus.

Citrona sula atsvaidzina, tīra stiklu, ar to iespējams noņemt kalķa nogulsnes.

Minerālā eļļa spodrīna mēbeles.

Etiķis noņem taukus, atsvaidzina, tīra logus, akmeņus un ķieģeļus.

Mazgājamā soda noņem taukus, tīra veļu.

Rupjais sāls lieliski tīra vara pannas un keramikas cepamos traucīņus.

Interesanti, ka...

...daudzi mūsu biedri jau lieto pašu pagatavotus vai dabiskos līdzekļus.

Valmieras RB biedri videosaziņā (30.03) stāsta par savu pieredzi.

Marta Kraule logus mazgā ar etiķu ūdeni; Dzidra Mieze lieto tikai sodu, ziepes un ūdeni; Jefremovu ģimenē traukus mazgā ar Bio šķīdumu, ir uzzinājuši par mikrošķiedru lupatu un centīsies tādu iegādāties un izmēģināt. Daciņa Zīle iepērkas ekoloģisko produktu veikalā „Daba runā”, kas atrodas Valmierā, Rīgas ielā 27. Viņa tur pērk gan dažādus tīrīšanas līdzekļus, piemēram, ziepes, lupatas, Bio šķīdumu, gan arī pārtikas produktus.

Bet vispārsteidzošākā ir Guntas Teteres pieredze – viņa savā lauku mājā logus mazgā ar svaigām nātrēm!

Sikāk par šo pieredzi, kā arī par citu reģionālo biedrību biedru pieredzi pastāstīsim ceturtajā tematisko materiālu kopā „Draudzīga vide”, kuras tēma būs „Ķīmiskās vielas kosmētikas un sadzīves līdzekļos”.

Daudzi biedri izsaka neizpratni, kāpēc nevar vienkārši aizliegt ražot veselībai un videi kaitīgas preces. Arī par to turpmāk stāstīsim. ▲

Tematisko materiālu kopu "Draudzīga vide" sagatavoja projekta darba grupa.

Projektu finansē Latvijas vides aizsardzības fonds – 2939 EUR (70 %) un līdzfinansē Latvijas Nedzirdīgo savienība – 1242.40 EUR (30 %).